

Vedlegg 8: Heinbergåga kraftverk

Bakgrunn

Statskog SF søker om konsesjon for bygging av Heinbergåga kraftverk ca. 30 km i luftlinje fra Mo i Rana i Rana kommune. Kraftverket vil produsere ca. 9,7 GWh i året.

Netttilknytning for kraftverket er ikke endelig avklart. Søker er i dialog med andre utbyggere i området om en løsning der kostnadene for en ny linje fordeles på de ulike aktørene.

Det aktuelle området for lokalisering av kraftverk og rørledninger er i kommuneplanens arealdel for Rana kommunes vist med arealbruksformålet Landbruk, Natur, Friluftsliv (LNF1) hvor det ikke er tillatt med tiltak som ikke er tilknyttet stedbunden næring. For tiltak som kommuneplanen ikke åpner for, vil det derfor være behov for å utarbeide reguleringsplan. Imidlertid er anlegg for produksjon og overføring av energi unntatt fra plan- og bygningsloven da behandling etter vassdragslovgivningen anses som tilstrekkelig. Dette gir begrensninger i kommunens rolle som arealplanmyndighet.

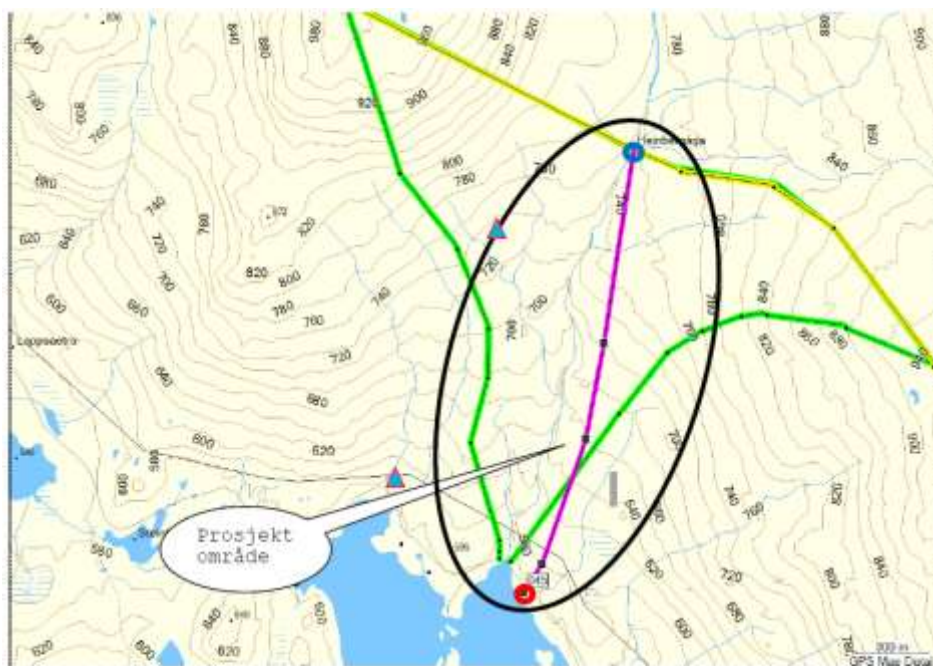
Heinbergåga er en del av Bjerka/Pluravassdraget som er sterkt berørt av mange og store vannkraftutbygginger. Med bakgrunn i krav fra Rana- og Hemnes kommuner vedtok NVE i 2013 at det skal gjennomføres en revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen i Bjerka/Pluravassdraget.

Figur 1 Lokalisering av tiltaket (fra konsesjonssøknad)

Figur 2 Kart over nedbørsfelt (fra konsesjonssøknad)

Tegnforklaring:

Hovedalternativ

- Adkomstvei
- Rørgate nedgravd
- Inntak
- Kraftstasjon

Figur 3 Oversiktskart over planlagt kraftverk (fra konsesjonssøknaden)

Tabell 1 Hoveddata for Heinbergåga kraftverk (fra konsesjonssøknad).

Produksjon:		
Installert effekt	(MW)	4,55
Årlig produksjon	(GWh)	9,7
Vinterproduksjon	(GWh)	2,2
Sommerproduksjon	(GWh)	7,5
Økonomi:		
Kostnad	(MNOK)	46
Utbyggingspris	(Kr/kWh)	4,77
Vanndata:		
Middelvannføring	(l/s)	835
Alminnelig lavvannføring	(l/s)	25
5-persentil sommer	(l/s)	74
5-persentil vinter	(l/s)	18
Planlagt minstevannføring – sommer	(l/s)	25
Planlagt minstevannføring – vinter	(l/s)	25
Kraftverk:		
Inntak	(moh.)	769
Avløp	(moh.)	564
Berørt elvestrekning	(m)	1900
Inntaksdam høyde	(m)	4
Inntaksdam lengde	(m)	20
Vannvei (nedgravde rør)	(m)	1864
Massedeponi	(daa)	Ikke oppgitt*
Ny vei + midlertidig vei	(m)	50
Kraftstasjon	(m ²)	150
Nettilknytning (jordkabel)	(m)	200
Arealbruk		
Samlet midlertidig arealbruk	(daa)	21,3
Samlet permanent arealbruk	(daa)	2,3

* Ca. 3000 m³ masse må deponeres, og foreslås lagt ved stasjonen og midt oppe langs rørgata hvor man fyller ut i en forsenkning i terrenget.

Alternative utbyggingsløsninger

Det foreligger ikke alternative utbyggingsplaner.

Problemstillinger knyttet til bygging av Heinbergåga kraftverk

Virkninger for miljø og samfunn

Tekst er hentet fra søknad og fra søknadens konsekvensutredning.

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

Fordelene ved denne utbyggingen er at kraftstasjonen vil kunne produsere 9,7 millioner kilowattimer hvert år. Med gjennomsnittsprisen på langtidskontrakter for de neste 5 årene på over 0,30 kr/kWh pluss offentlig støtte el-sertifikater på 20 øre/kWh, vil dette generere en brutto omsetning på ca 4,8 mill kr hvert år.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Verneområder

Området er ikke omfattet av noen verneplan for vassdrag eller andre verneområder.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Rødlistede arter

Rødlistede karplanter som ble registrert innenfor tiltaksområdet ved Heinbergåga under befaringen var snøsoleie og grannsildre, begge i kategori NT. Videre ble strandsnipe (NT) observert langs Heinbergåga, høyst sannsynlig som hekkefugl. I følge informasjonene fra Artsdatabankens artskart er ellers pattedyrartene jerv (EN) og gaupe (VU) sannsynlig forekommende i området. Videre vil sannsynligvis fjellrev (CR) kunne streife i området, siden denne arten er satt ut i tilliggende fjellområde Junkerfjellet som ledd i et avlsprosjekt. Det finnes gamle hilokaliteter for fjellrev i Junkerfjellet.. Ingen av de rødlistede planteartene er knyttet direkte til elvestrengen, eller vil bli berørt av planlagte terrenginngrep. (...) Terrenginngrepene knyttet til utbygging av Heinbergåga kraftverk vil til en viss grad kunne virke fragmenterende på fjellrevens utbredelse, såfremt arten opptrer i dette aktuelle området, som ligger litt i utkanten av Junkerfjellet.

Verdi: Stor. Tiltakets konsekvens: Middels negativ

Naturtyper

Naturtypen bekkekløft og bergvegg, utforming bekkekløft, er noe utviklet på fire delstrekninger langs Heinbergåga (C-verdi). Bekkekløftene er markerte i terrenget, men har likevel ikke mer enn opptil 5-10 m dybde. De er ikke påvirket av inngrep, unntatt den nederste kløfta, hvor en 22 kV linje passerer i luftstrekk. Det er også bare i denne kløfta det finnes noe skogsvegetasjon, i hovedsak ung bjørkeskog. Nedre del av samme kløfteparti vil ha utviklet noe fossesprøyt i perioder med høye vannføringer. Karplantefloraen er relativt rik, og det er ikke påvist fremmed arter. Det er ikke funnet rødlistearter innenfor de definerte bekkekløftstrekningene, men i snøleier mellom de to øverste avmerkete naturtypene ble snøsoleie (NT) og grannsildre (NT) registrert. På denne bakgrunn gis naturtypen C-verdi; lokalt viktig. For øvrig er elveløp, i dette tilfelle Heinbergåga, en rødlistet naturtype, kategori NT; nær truet.(...) Av arter som står oppført på Bern liste II opptrer sannsynligvis fossefall og linerle langs Heinbergåga.

Verdi: Middels. Tiltakets konsekvens: Middels negativ

Inngrepssfrie naturområder i Norge (INON)

Utbyggingen vil redusere INON- arealene som vist under:

Inngrepssfritt område sone 2 3,5 km²

Inngrepssfritt område sone 1 6,9 km²

Villmarkspreget område 8,4 km²

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Vannmiljø

I Heinbergåga finnes muligens noe bekkørret. I det regulerte Kaldvatnet, nedstrøms tiltaksområdet, finnes både ørret og røye. Ørret har mulighet til å vandre opp til hølen nederst i tiltaksområdet. Fossen like oppstrøms hølen ved planlagt kraftstasjon representerer et absolutt vandringshinder for fisken. Det er ikke forhold som tilsier at vassdraget har verdier for fisk eller andre ferskvannsorganismer utover det som er vanlig for tilsvarende elver i regionen.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Reindrift

Store deler av delområdet benyttes av Ildgruben reinbeitedistrikt som sommer-, høst-, høstvinter og vinterbeiteområde. Områdene vest for strekningen Heinjfellet – nordenden av Kaldvatnet benytter reinbeitedistriktet som vårbeiter (kalvingsland). Det går en flytt- og trekkei fra Tolvtuvlandet, i retning nordøst forbi nordenden av Kaldvatnet.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Kulturminner og kulturmiljø

Det er ikke registrert noen automatisk fredede eller verneverdige kulturminner som vil bli berørt eller ødelagt av anleggsarbeidene.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Brukerinteresser

Av brukerinteresser er området benyttet til bærplukking, beite og jakt. Det er et betydelig antall hytter innenfor delområdet slik at området blir et viktig nærområde for korte dagsturer med utgangspunkt i hyttene. Det er muligheter for stor- og småviltjakt (Statskog) og fiske i Kaldvatnet og enkelte av elvene i delområdet. Det er flere mulige toppturnmål innenfor delområdet, bl.a. Østerdalsknabben (1 116 m.o.h.), Sæterfjellet (984 m.o.h.) og Heinjfellet (1 009 m.o.h.).

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Landskap, fjordlandskap og fosser

Kaldvatnet med omland er et utpreget storskalalandskap hvor vannflatens omfang er delvis med på å underordne reguleringssonen. Fjellene som omkranser vannflaten er rolig avrundede lågfjell som ikke strekker seg over 1000 moh. Skoggrensa går såvidt over vannets høyde og danner en smal, men stort sett sammenhengende, brem rundt Kaldvatnet. Denne skaper kontrast til og framhever reguleringssonen. Tilløpsbekkene er uttrykksfulle og dels spennende innslag som underordnes dette storskalalandskapet og blir forholdsvis anonyme.. Større småskala variasjon skapes i dalføret inn mot Kaldvatnet.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Tabell 2 Oversikt over verdier i tiltaksområdet og tiltakets konsekvenser for disse

Tema	Verdi	Konsekvenser
Positive samfunnsvirkninger av tiltaket	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Verneområder	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Rødlistede arter	Stor	Middels negativ
Naturtyper	Middels	Middels negativ
Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Vannmiljø	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Reindrift	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Kulturminner og kulturmiljø	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Brukerinteresser	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Landskap, fjordlandskap og fosser	Ikke vurdert	Ikke vurdert

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

Tiltakshaver har vurdert følgende alternative utbyggingsløsninger:

- Minstevannføring på
 - 25 l/s sommer og vinter
- Alle berørte områder vil bli tilrettelagt for naturlig vegetering.
- Dersom man finner fossefall i Heinbergåga vil utbygger sette ut rugekasser for fossefall i tråd med anbefalinger i biologirapporten. Redusert vannføring i Heinbergåga vil trolig forverre situasjonen for fossefall, som sannsynligvis hekker innenfor tiltaksområdet. Skadene vil trolig reduseres ved at det slippes minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring.

Andre sentrale opplysninger

Kulturminnefaglig vurdering fra Nordland fylkeskommune:

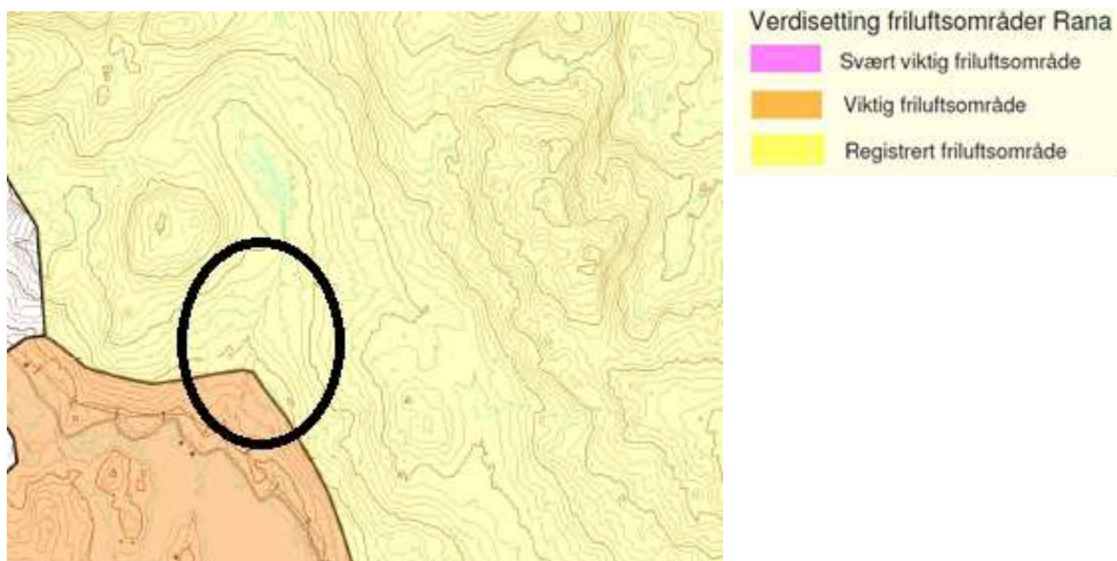
På grunnlag av konsekvensutredningen, den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden, vurderinger av kart og orthofoto, vurderes ikke det planlagte tiltaket å berøre verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente kulturminner, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det pålegge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dette må fremgå av konsesjonsvilkårene.

Vannforskriften (Forskrift om rammer for vannforvaltningen)

Tiltaket ligger i et område som er omfattet av en vedtatt regional forvaltningsplan (*Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09)*) i henhold til vannforskriften. Det er dermed vedtatt miljømål for vannforekomstene som berøres av tiltakene. Fylkeskommunen ber NVE om å innhente informasjon om karakteriseringen for de aktuelle vannforekomstene. Denne informasjonen finnes på www.vann-nett.no/saksbehandler. Det er videre viktig at NVE gjør en vurdering av tiltaket mot vedtatte miljømål og § 12 i vannforskriften.

Friluftslivskartlegging i Rana

Nederste del av tiltaksområdet faller inn under kategorien viktig friluftsområde i friluftslivskartleggingen, mens de øvre områdene av tiltaket ligger i et registrert friluftsområde. Viktig friluftsområde har verdi B – middels verdi, mens registrert friluftsområde har verdi C – lav verdi.

Figur 5 Kartutsnitt over friluftslivskartlegging i Rana kommune

Området som har fått verdi C har spesielle natur og landskapsopplevelser knyttet til område, og har en viktig funksjon. Området er preget av mange inngrep som gjør det godt egnet til ulike enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til. Området har et stort potensial og utstrekning.

Området som har fått B verdi er på bakgrunn av de mange hyttene i området som bruker hyttene som et utgangspunkt for friluftaktiviteter.

Landskapskartlegging for Nordland (2014)

I kartleggingen er det aktuelle landskapsområdet karakterisert som *åpen høyfjellsdal*. I Nordland er det 50 områder med denne karakteristikken. Landskapsområdet gitt verdi 3 i forhold til representativitet og sjeldenhet. Verdi 3 tilsvarer *middels verdi*. Landskapsområdet har svært få inngrep og nye inngrep kan endre områdets karakter til *åpen høyfjellsdal med infrastruktur*.

Fylkeskommunens vurdering av konsesjonssøknaden

Konsesjonssøknaden mangler verdivurderinger knyttet til temaene positive samfunnsvirkninger, verneområder, INON, vannmiljø, reindrift, kulturminner og kulturmiljø, brukerinteresser og landskap.

Konsesjonssøknaden beskriver ikke områdes verdi for friluftsliv gjort av Polarsirkelen friluftsråd i friluftskartleggingen fra 2010.

Andre instansers uttalelse

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen fremmer med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Heinbergåga kraftverk. Dette begrunnes ut fra Junkerfjellets betydning for fjellrev og usikkerhet om tiltakets virkning for naturmangfoldet, samt av hensyn til reindriften, herunder reindriftens særverdiområder, flyttleier og minimumsbeiter, og den samlede belastningen reinbeitedistriktet er utsatt for.

Forum for natur og friluftsliv Nordland (FNF)

Etablering av inntaksdam i Heinbergåga vil kunne berøre forekomster av isssoleie, dvergssoleie og fjellskrinneblom. Videre vil det åpenbart også være en ulempe for karplantene med den betydelige reduserte vannføringen. Nedre del av den nederste bekkekløfta vil ha utviklet noe fossesprøyt i perioder med høye vannføringer og selv om det ikke er påvist rødlistearter her så er det likevel relativ rik karplanteflora.

Terrenginngrepene knyttet til Heinbergåga kraftverk vil kunne virke fragmenterende på fjellrevens biotoper noe som er den mest sannsynlige forklaringen på fjellrevens tilbakegang generelt. Alle spørsmål og alt av kunnskap om påvirkningen på fjellreven bør derfor avklares før søknaden behandles videre.

Når det gjelder friluftsliv er det viktig å påpeke at dette et område som fra før av er sterkt belastet i forhold til tidligere inngrep og det ikke ønskes ytterligere belastning på det biologiske mangfoldet og opplevelseskvaliteter til folk som ferdes i området da dette er et mye brukt friluftsområde. Utbygger mener at inngrepet ikke vil gjøre området mindre attraktivt for jakt, fiske og friluftsliv mener vi at det kan ha det. Området hvor inntaket er tiltenkt er over skoggrensa og i et skrint område og etter vårt skjønn øker dette konfliktgraden med landskap og opplevelse. Stillhet og inngrepsfri natur er nært knyttet til friluftsliv. Det som er igjen av inngrepsfri natur, også utenfor verneområdene må i størst mulig grad bevares for nåværende friluftslivsutøvere og fremtidige generasjoner.

Vurderinger

Tabell 3 Fylkesrådets vurdering av Heinbergåga kraftverks konsekvenser

Vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier			
Tema	Verdi	Konflikt	Vurdering av aktuelle tema i småkraftplanens kap. 2
Naturmangfold	Stor/mid dels	Middels negativ	B1. Utbygging av små vannkraftverk skal ikke tillates dersom det er fare for at prioriterte arter eller rødlistede arter i kategorien sårbar (VU), sterkt truet (EN) og kritisk truet (CR), blir skadelidende.
			B2. Man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er fare for at rødlistede arter i kategorien nær truet (NT) blir skadelidende.
			B6. Ved registrerte bekkekløfter av liten verdi skal man være restriktiv med å gi tillatelse til utbygging.
INON	Stor	Stor	C2. Utbygging av små vannkraftverk som medfører en betydelig reduksjon i villmarkspregende INON-områder skal ikke tillates.
Reindrift	Stor	Middels til stor negativ	E2. Innenfor reindriftens kalvingsområder skal man være svært restriktiv med å gi tillatelse til kraftverk som kan virke forstyrrende på kalvingsaktivitet. Det stilles krav om lydisolering av kraftstasjon og regulering av ferdsel i kalvingsperioder. Dette må skje i samråd med reindriftsutøvere.
Friluftsliv	Middels	Middels negativ	I3. For øvrige områder som er klassifisert som viktige friluftsområder, skal man være varsomme med å tillate utbygging og sekundærinngrep som reduserer verdien for friluftslivet.
Andre tematiske retningslinjer i småkraftplanen	Ingen/lit en	Ingen/lit en	Ingen aktuelle retningslinjer
Samlet vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier	Middels til stor	Middels til stor negativ	Heibergåga kraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: Ikke prioriterte For dette prioriteringsnivået gjelder følgende: Utbyggingen planlegges i et område med viktige miljøverdier og det er betydelig risiko for at utbyggingen vil skape stor konflikt med disse verdiene. Avbøtende tiltak kan ikke fjerne eller redusere konflikten. Førvar-prinsippet tilsier at utbygging ikke kan tillates.
Vurdering av positive samfunnsvirkninger			
Positive samfunns- virkninger	Fylkesrådet vurderer at Heinbergåga kraftverk er lite samfunnsnyttig. Heinbergåga kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende 9,7 GWh.		
Konklusjon			
Fylkesrådet ser at Heinbergåga kraftverk har liten samfunnsnytte. Kraftverket vil medføre negative konsekvenser for viktige reindriftsområder – blant annet kalvingsområde, trekklei og beiteområder av stor verdi. I tillegg vil tiltaket medføre betydelige reduksjoner i villmarkspregede INON-områder. Tiltaket planlegges i et område med flere rødlistearter, da spesielt den kritisk truede arten fjellrev.			

Slik konsesjonssøknaden foreligger er den ikke tilstrekkelig opplyst med tanke verdivurdering og konsekvensvurdering av tiltaket. Fylkesrådet viser til at det pågår en revisjonssak i Bjerka/Pluravassdraget og utbygging av Heinbergåg må ses i sammenheng med dette.

Fylkesrådet anbefaler derfor fylkestinget å fremme innsigelse til Heinbergåga kraftverk.